

РЕФОРМИ У СФЕРІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано стан євроінтеграційних реформ у сфері освіти і науки, визначено позитивні зміни, наслідки та недоліки, важливість реформування галузі освіти і науки України.

Ключові слова: Реформи, освіта, наука, євроінтеграція.

Abstract

The state of the European integration reforms in the sphere of education and legal issues is analyzed, the positive changes, consequences and shortcomings, the importance of reforming the education and science of Ukraine are identified.

Keywords: Reforms, education, science, European integration.

Вступ

Сфера науки і освіти України на сьогоднішній день переживає кризу. Відтік висококваліфікованих молодих кадрів та науковців, систематичне недофінансування, застаріла дослідницька інфраструктура та наукова база, відсутність комерціалізації наукових досліджень спричиняє відставання та значний розрив у інвестиційно-технологічній сфері та призводить до руйнування наукового потенціалу країни.

Це блокує соціально-економічний розвиток держави, можливість піднесення до високого рівня та конкурентоспроможність. Протягом останніх 5 років ситуація значно погіршилася, про що свідчить обвальне падіння наукоємності ВВП в 2018 році до історичного мінімуму (0,47% ВВП у 2018 році)[1] та продовжує погіршуватися.

Тому актуальним є дослідження реформ у сфері освіти і науки України в процесі євроінтеграції.

Результати дослідження

Починаючи з 2014 р., в Україні відбулася низка знакових подій на євроінтеграційному напрямі, які б могли істотно покращити стан сфери науки та технологій. Ідеться насамперед про підписання Угоди про асоціацію Україна — ЄС та Угоду між Україною і ЄС про участь України у програмі ЄС "Горизонт-2020". Завдяки цьому Україна стала країною-учасницею Європейського дослідницького простору (ЄДП), отримавши на унікальних умовах ряд можливостей для розвитку наукової та інноваційної сфер.

Але натомість ситуація у цій сфері з 2014 р. значно погіршилася. Зокрема, наукоємність ВВП зменшилась із 0,65% (2014) до 0,47% (2018). Реформа наукової сфери, започаткована новим Законом "Про наукову і науково-технічну діяльність", гальмується, зокрема через його незадовільне впровадження. А це, своєю чергою, призводить до подальшої втрати кадрового потенціалу вітчизняної науки та зниження її конкурентоздатності на світовому рівні.

Європейська комісія відстежує прогрес 28 країн ЄС та 13 асоційованих країн, включно з Україною. Ці документи дозволяють сформулювати можливості для України у сфері науки та технологій, які дає системна реалізація обраного курсу:

- Участь у формуванні стратегії розвитку науки і технологій ЄС та узгодження з нею відповідної національної стратегії.
- Впровадження європейських принципів незалежного оцінювання наукової діяльності та процедур із забезпечення її якості.
- Визначення пріоритетних напрямів розвитку інноваційних секторів економіки України в ЄДП у рамках Стратегії розумної спеціалізації.
- Узгодження державних цільових наукових та науково-технічних програм з програмами

інших країн ЄС, а також формування міжнародних наукових мереж.

- Доступ до сучасної дослідницької та електронної інфраструктури ЄС зі створенням національних вузлів.
- Долучення до єдиного ринку дослідників.
- Доступ до відкритих даних та знань у цифровому Єдиному ринку Європи.
- Забезпечення переходу від комерціалізації результатів досліджень до їх спільного впровадження та використання у спільних інноваційних екосистемах[2].

Проте з огляду на те, що з моменту підписання УА минуло 6 років, темпи формування інституційної основи співробітництва можна вважати незадовільними. Недоліки політики та дій Уряду і ВРУ у сфері інтеграції до ЄДП можна згрупувати в чотири ключові блоки:

- реформа державного управління та підвищення довіри до національної системи науки і технологій з боку країн ЄС,
- формування інституцій з узгодження та координації наукових політик,
- а також створення механізму ресурсного забезпечення реалізації політики,
- створення та доступ до міждержавних мереж, спільних програм,
- дослідницьких інфраструктур,
- формування міждержавних та державно-приватних партнерств для обміну знаннями, дослідниками, даними та трансферу технологій[4].

Певні позитивні зрушення є і в напрямку створення порядку денного дій влади та його практичної реалізації. Зокрема, йдеться про передбачені Планом пріоритетних дій уряду на 2020 рік кроки, які зараз знаходяться в процесі реалізації[4].

Серед досягнень можна навести:

- підписання Угоди про Горизонт 2020,
- ратифікацію Угоди про науково-технічне співробітництво, підписання Угоди про наукову і технологічну співпрацю та асоційовану участь України у Програмі наукових досліджень та навчання Євратом
- ратифікацію і нотифікацію угоди стосовно надання статусу асоційованого члена в ЦЕРН,
- асоційоване членство в EIRO EuroFusion,
- підписання Рамкової Угоди з підтримки дослідницької діяльності між НАН України та JRC,
- формування мережі НКП Горизонт 2020,
- проведення незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України із використанням PSF[5].

Висновки

Реформи сфери освіти і науки є вкрай необхідними для України, адже ми втрачаємо свій потенціал. В першу чергу галузь потребує невідкладно матеріально-технічного, організаційного та фінансового забезпечення. Позитивні зрушення є, проте оскільки з моменту підписання угоди про асоціацію з ЄС пройшло вже 6 років, то вони є мало помітними. Підписано цілу низку угод про співпрацю із різними європейськими інституціями, однак також помітних змін поки немає. Ми і далі продовжуємо втрачати як нових абітурієнтів до вищих навчальних закладів, так і вискокваліфікованих спеціалістів та науковців. Відсутність чіткої стратегії, ідеології розвитку в сфері науки та технологій України є ключовою ознакою державної політики в цій сфері [6; 7]. Потрібно інтегрувати вітчизняну науку і освіту у світовий науковий та Європейський дослідницький простір із урахуванням національних інтересів України та створювати умови для її розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. «Падіння наукоємності ВВП» – Стан розвитку науки і техніки на 2018 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/2019/07/12/kmu2018final.pdf>
2. «Євроінтеграція у сфері науки: втрачені можливості чи шанс на розвиток?» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dt.ua/SCIENCE/yevrointegraciya-u-sferi-nauki-vtracheni-mozhливosti-chi-shans-na-rozvitok-262047_.html
3. «Проект дорожньої карти» – 6 пріоритетів інтеграції української науки в Європу [Електронний ресурс]. Режим

доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/viznachenno-6-prioritetiv-integraciyi-ukrayinskoyi-nauki-v-yevropu-kolegiya-mon-zatverdila-proekt-dorozhnoyi-karti>

4. «Імплементация євроінтеграційних реформ у сфері науки і технологій» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/tradeunion/news/Documents/%D0%94%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D0%84%D0%A1%2016.11.17.pdf>
5. «Євроінтеграція у сфері науки і технологій» – [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1DKSjoc_c0SOCCnAmm19p5BByic_04lBF/view
6. Корнієнко В. О. Партийна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–260.
7. Політологія для вчителя : навч. посібн. для студ. педагогічних ВНЗ / за заг. ред. : К. О. Ващенко, В. О. Корнієнка. — К. : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406 с.

Вовчарук Павло Юрійович — студент групи 2КН-176, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: pavel0337@gmail.com

Корнієнко Валерій Олександрович — кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Vovcharuk Pavlo Y. — Department Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: pavel0337@gmail.com

Kornienko Valeriy O. — Candidate of Historical Sciences, PhD (Political Science), Head of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

